

TRIBUNA

La poesia religiosa de Vicent Andrés Estellés

**Patronat de la Fundació
Joan Maragall**

Aquest any se celebra el centenari de Vicent Andrés Estellés, amb un ampli repertori d'actes. En general, destaquen els aspectes civil i eròtic de la seva poesia, el seu compromís amb la cultura i el poble, i la seva expressió de l'alegria i la força de viure. És molt menys conegut el seu vessant religiós.

L'any 2009, Enric Ferrer Solivares va dedicar un llibre a la poesia religiosa estellesiana, *Déu entre les coses* (editorial Denes), una antologia amb un pròleg molt ric. Des de la Fundació Joan Maragall vam fer, l'11 de juny, una lectura comentada a la llibreria Jaimes de Barcelona, a càrrec de David Jou i Carles Torner. Aquí oferim una breu introducció al tema, que invita a descobrir o rellegir el gran poeta.

Vicent Andrés Estellés comença a escriure a finals dels 1940, època en què el context fomentava el tractament de temes religiosos, i així ho fa Estellés, especialment en els llibres *La nit* (1956) i *La clau que obri tots els panys* (publicat el 1971, i que conté el famós poema llarg *Coral romput*).

Lluny d'una apologètica confessional o una glossa litúrgica, Estellés aborda el tema des d'una intimitat humana desolada i profunda. Les quatre forces principals del seu interès són la mort de la primera filla, de menys d'un any; la mort en gene-

PÉREZ DE ROZAS

El poeta valencià l'any 1978

ral, i la consciència de finitud i vulnerabilitat, el vessant públic de la mort (expressat a través de la figura del cementiri) com a lligam entre generacions, i la consciència de pecat. Aquests dols apareixen a *Coral romput* trenats amb un cant a l'esperança, a la contemplació i l'exaltació de la vida quotidiana, als lligams entre pares i fills (i avis i nets), un cant que convoca viatges reals i imaginaris –quina enyorança tan fonda d'Itàlia!– i a través de l'Horta i el País Valencià.

La dimensió pública de la mort apareix en molts poemes de *La clau que obri tots els panys* i s'avança a la dimensió col·lectiva de la seva obra posterior: "Jo he amat

els meus pares, he amat els meus germans, / he amat la meua filla, he amat la meua dona, / he amat el meu ofici, he amat la meua casa, / he amat el meu carrer, com he amat el meu poble / i he amat la meua pàtria; he amat la meua vida, / he amat les gents anònimes, he amat totes les coses, / he pecat molt, Senyor, he sofert molt, Senyor. / He amat la Mort perquè ella m'ha fet amar molt més".

La dimensió religiosa és també essencial a *Coral romput*. N'evoquem uns pocs versos, en memòria de la filla: "I em sent de cap a peus en carn viva, Senyor, / amb el cos escaldat i amb el cor escaldat. / Ja soc pare i em sent més fill que mai. / Ja no sé si és perquè se'm va morir la filla. / Jo només sé que em sent més amargament fill. / Et pregue per mon pare i et pregue per ma mare / i la meua germana. Filla meua que estàs / al cel: mira els teus avis, atura't damunt d'ells / com un dia ben blau, i transparent, i pur...".

Però on potser és més tràgica la pregària de *Coral romput* és en la defensa de la vocació poètica d'Estellés, quan agraeix a Déu no haver-la corromput mai: "Àngels que em voleu tant que he arribat a sentir-vos / agafant-me de sobte la monyica quan jo / anava a escriure coses que no devia escriure! / No em deixeu. No em deixeu! I Tu, Déu meu, i Tu, / Tu que em volies fort i vencedor i clar, / no vull que em mires ara, que estic potser caigut: / m'he d'aixecar, ho sé, i he d'ésser com volies / que fos, com vols, encara!, dia a dia, que siga. / He d'ésser com Tu em vols. He d'ésser com Tu vols".

En la poesia estellesiana conflueixen poesia de l'eros i poesia de tàtatos, per

dir-ho en termes freudians. A la llarga, hi triomfarà el dinamisme de l'eros, però sense oblidar la lucidesa de tàtatos. Pel que fa a la dimensió civil, les al·lusions al cementiri són com una trobada amb els altres, amb qui el poeta es veu destinat a compartir paisatge vital i estada eterna. La seva visió del cementiri és força diferent de *Le cimetière marin* de Valéry o del *Cementiri de Sinera* d'Espriu, obres més metafísiques i marmòries però que, com Estellés, no poden ni volen eludir la dimensió col·lectiva. Hi ha una continuïtat entre la dimensió col·lectiva del cementi-

**En la poesia
estellesiana hi
conflueixen poesia de
l'eros i del tàtatos**

ri estellesià i la dels grans projectes de país, de llengua i de cultura que aniran prenent protagonisme en la seva obra, des dels anys 1970. En síntesi, conèixer la dimensió religiosa de la poesia de Vicent Andrés Estellés enriqueix el seu valor polièdric, ajuda a apreciar-ne les arrels humanes i ens acompanya amb versos memorables.

Text elaborat per **JAUME ANGELATS, JAUME DANTÍ, MIQUEL CALSINA** (director de 'Qüestions de Vida Cristiana'), **ROSA MARIA ALSINA PAGÉS, ELOI ARAN, NEUS FORCANO, MAR PÉREZ, CARLES TORNER, FRANCESC TORRALBA**; emèrits: **PERE LLUÍS FONT, JOSEP MARIA CARBONELL, ANTONI MATABOSCH, DAVID JOU**